

KLASA:
URBROJ:

Zagreb,

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

**PREDMET: Zastupničko pitanje zastupnika u Hrvatskome saboru
prof. dr. sc. Miroslava Tuđmana
- odgovor Vlade Republike Hrvatske**

Zastupnik u Hrvatskome saboru prof. dr. sc. Miroslav Tuđman postavio je u skladu s člankom 140. Poslovnika Hrvatskoga sabora zastupničko pitanje u vezi toga što će Vlada Republike Hrvatske poduzeti da se utvrdi gdje se nalazi gradivo Republičkog komiteta za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu te što će poduzeti da bez ograničenja učini dostupnim istraživačima i javnosti gradivo Komisije za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu nastalo u razdoblju od 1962. do 1989. godine.

Na navedeno zastupničko pitanje Vlada Republike Hrvatske daje sljedeći odgovor:

U Središnjem vojnom arhivu pohranjeno je arhivsko gradivo bivšeg Republičkog sekretarijata za narodnu obranu odnosno arhivsko gradivo bivšeg Sekretarijata za narodnu obranu Socijalističke Republike Hrvatske, a koje obuhvaća razdoblje od 1960. do 1990. godine. U arhivu je pohranjen dio toga gradiva te je količina sačuvanog gradiva približno 35 dužnih metara.

U Središnjem vojnom arhivu pohranjen je i dio gradiva Republičkog štaba za teritorijalnu obranu za razdoblje od 1984. do 1990. godine te dio gradiva Republičkog štaba civilne zaštite od 1977. do 1990. godine.

U fondu Hrvatskog državnog arhiva sačuvano je gradivo Komisije za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu u razdoblju od 1962. do 1989. godine kao jednog od radnih tijela Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske. Gradivo Komisije je klasificirano i kao takvo ga prema Zakonu o tajnosti podataka (Narodne novine, br. 79/07 i 86/12) može deklasificirati nadležno tijelo ili stvaratelj gradiva. Također postoje ograničenja u korištenju navedenoga gradiva koja se odnose na osobne podatke sadržane u gradivu, kao i sve ostale dokumente označene stupnjem tajnosti u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima.

Javno arhivsko gradivo u pravilu je dostupno za korištenje 30 godina nakon nastanka, a prije isteka toga roka ako je od nastanka namijenjeno javnosti ili ako to odobri stvaratelj. Ako arhivsko gradivo sadrži podatke koji se odnose na obranu, međunarodne odnose i na poslove nacionalne sigurnosti dostupno je za korištenje po isteku od 50 godina od dana njegova nastanka.

Nadalje, arhivsko gradivo koje se odnosi na osobne podatke dostupno je za korištenje 70 godina nakon njegova nastanka odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se odnose.

Člankom 22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima propisana je mogućnost prijevremene dostupnosti korištenja arhivskog gradiva, dakle prije isteka predviđenoga roka, samo ako korištenje arhivskog gradiva zahtijevaju znanstveni razlozi, ali uz prethodno pribavljeno mišljenje Hrvatskoga arhivskog vijeća.

Prema članku 68. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima, arhivsko gradivo koje se čuva u državnim arhivima, arhivsko gradivo nastalo do 31. prosinca 1990. za koje je postojala obveza predaje arhivima, kao i arhivsko gradivo bivših društveno-političkih organizacija, državno je vlasništvo i smatra se javnim arhivskim gradivom.

U vezi s upitom o dostupnosti bez ograničenja istraživačima i javnosti fonda Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske navodimo da se uz navedene zakonske propise na tu građu odnosi i Zapisnik o primopredaji predmetnog arhivskog gradiva između Socijaldemokratske partije i Hrvatskoga državnog arhiva.

Zapisnikom o predaji i preuzimanju registraturne i arhivske građe nastale radom Komunističke partije Hrvatske/Saveza komunista Hrvatske i njihovih organa i tijela od 1945. do 1989. godine, od 4. travnja 1995. utvrđeno je da se Hrvatski državni arhiv obvezuje čuvati tajnost osobnih dosjea koji neće biti dostupni prije isteka najmanje 15 godina od smrti osobe na koju se odnose te da u svrhu zaštite navedeni podaci imaju status rezervatnog gradiva, da se na korištenje građanima mogu davati kopije arhivskog gradiva isključivo za ostvarivanje njihovih osobnih prava te da se rok za korištenje, uz suglasnost Socijaldemokratske partije, može skratiti kada je riječ o istraživanju u znanstvene svrhe uz uvjet da se prigodom objavljivanja ne navode imena osoba te da se zaštite javni i osobni interesi.

Zapisnikom o predaji arhivskog gradiva iz rada Komunističke partije Hrvatske/Saveza komunista Hrvatske 1945. –1989. godine koje je ostalo u vlasništvu Socijaldemokratske partije nakon primopredaje Hrvatskom državnom arhivu 1995. godine, sklopljenim 4. prosinca 2008., između Socijaldemokratske partije i Hrvatskoga državnog arhiva, utvrđeno je da je za korištenje arhivskog gradiva iz rada organa i organizacija Komunističke partije Hrvatske/Saveza komunista Hrvatske potrebno zatražiti prethodnu pisanu suglasnost Socijaldemokratske partije što se posebno odnosi na zahtjeve korisnika čiji su znanstveno-istraživački ili stručni projekti usmjereni na objavljivanje ili publiciranje dokumenata iz fonda Komunističke partije Hrvatske/Saveza komunista Hrvatske bez obzira kada je primopredaja arhivskog gradiva izvršena te se istraživač koji koristi gradivo Komunističke partije Hrvatske/Saveza komunista Hrvatske treba pismeno obvezati izjavom Hrvatskom

državnom arhivu da neće zloupotrijebiti podatke i dokumente koji mu budu odobreni na korištenje.

Sadržaj navedene izjave izveden je iz Pravilnika o korištenju arhivskoga gradiva te se ne razlikuje od ostalih izjava koje istraživači potpisuju u čitaonici Hrvatskoga državnog arhiva pri korištenju rezervatnog gradiva odnosno gradiva s ograničenom dostupnošću.

Zaključno, gradivo Komisije je klasificirano, označno stupnjem tajnosti strogo povjerljivo, povjerljivo, državna tajna i narodna obrana. Oko 20% klasificiranih predmeta primljeno je od drugih tijela: republičke izvršne vlasti, saveznih sekretarijata, republičkih sekretarijata i komiteta te ostalih saveznih ili republičkih institucija.

Prilikom korištenja ovoga, kao i ostaloga gradiva iz fonda Hrvatskoga državnog arhiva potrebno je uz prethodno dobivenu suglasnost vlasnika ili pravnog sljednika na zahtjev stranke zatražiti postupak deklasifikacije u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka što predstavlja standardni postupak u slučajevima zahtjeva za korištenjem klasificiranoga gradiva.

Eventualna potrebna dodatna obrazloženja u vezi s pitanjem zastupnika u Hrvatskom saboru dat će Andrea Zlatar Violić, ministrica kulture i Ante Kotromanović, ministar obrane.

P R E D S J E D N I K

Zoran Milanović

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/14-18/49
URBROJ: 65-14-02

Zagreb, 4. veljače 2014.

PITANJE ZA VEŠTAČENJE HRVATSKE		
Datum: 06-02-2014		
Broj pitanja	Org. jed.	
021-12/14-01/50	VBS01	
Broj prijave	Pri.	Vrij.
65-14-01	1	—

10

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

U prilogu upućujem zastupničko pitanje **prof. dr. sc. Miroslava Tuđmana**, zastupnika u Hrvatskom saboru, postavljeno sukladno članku 140. Poslovnika Hrvatskoga sabora.

Molim odgovorite na postavljeno zastupničko pitanje, sukladno odredbi članka 142. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora, u roku od 30 dana od dana kada je pitanje dostavljeno.

HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA HDZ-a
ZASTUPNIK prof. dr. sc. MIROSLAV TUĐMAN
Zagreb, 1. veljače 2014.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	- 4 -02- 2014		
Klasifikacijska oznaka:	021-12/14-18/49	Org. jed.	65
Uredbeni broj:	6531-14-01	Pril.	Vrij.
		-	-

PREDSJEDNIKU
HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Zastupničko pitanje upućeno predsjedniku Vlade RH

Poštovani,

Temeljem članka 140. poslovnika Hrvatskoga sabora, postavljam sljedeća

ZASTUPNIČKA PITANJA

1. Što će Vlada poduzeti da se utvrdi gdje se nalazi gradivo **Republičkog komiteta za općenarodnu obranu i društvenu samozaštiti**? Odnosno, zašto se ta građa ne nalazi u Hrvatskom državnom arhivu kako bi bila dostupna javnosti, te tko je za to odgovoran?
2. Što će Vlada poduzeti da bez ograničenja učini dostupnim istraživačima i javnosti gradivo **Komisije za općenarodnu obranu i društvenu samozaštiti** (Komisije za ONO i DSZ) nastalo u vremenskom razdoblju od 1962. do 1989., budući da je to gradivo klasificirano te se čuva u fondu CK SKH, i nije ga moguće koristiti bez „prethodne pismene suglasnosti SDP-a“, a istraživač da bi dobio takvu suglasnost mora potpisati izjavu „da neće zloupotrijebiti podatke i dokumente koji mu budu odobreni na korištenje“?

Obrazloženje:

Hrvatski sabor usvojio je koncem lipnja 2013. tzv. „Lex Perković“, kojim RH pristaje na primjenu europskog uhidbenog naloga (EUN) za djela počinjena nakon 2002. godine. Sabor je izmjenama toga zakona u jesen 2013., omogućio primjenu EUN za kaznena djela počinjena i prije 2002. godine. Istodobno, vladajuća

uvjetima korištenja arhive SKH, što ga je SDP potpisao sa Hrvatskim državnim arhivom (HDA), istraživačima je onemogućen uvid u postojeću građu Komisije za ONO i DSZ, a upitno je jeli ta građa u cijelosti predana HDA. (Malobrojnim korisnicima koji su dobili suglasnost od SDP-a za pristup građi CK SKH, dodatni je uvjet da moraju potpisati kako neće negativno pisati o SKH).

Prema tome, prva je pretpostavka istrage o utvrđivanju činjenica o Udbinim političkim likvidacijama otvaranje arhiva komiteta i komisija za ONO i DSZ, što je sada praktički onemogućeno embargom SDP-a na korištenje arhivskih fondova.

Kako su pak glavnu riječ u Udbinim likvidacijama imala savezna tijela za ONO i DSZ, to je nužno da hrvatska Vlada od Beograda traži otvaranje ne samo Udbinih arhiva (preciznije savezne Službe državne sigurnosti ali i SID-a SSIP) nego i arhiva JNA (zbog odgovornosti KOS-a i JNA na agresiju na Hrvatsku). Umjesto što unaprijed potpisuje blanco pristupnicu Srbiji za EU, hrvatska službena politika treba postaviti kao uvjet za ulazak Srbije u EU otvaranje arhiva jugoslavenskih tajnih službi i arhiva JNA.

Nažalost, vladajuća koalicija ne postavlja te uvjete Beogradu jer nije zainteresirana za povijesnu osudu i za istragu o počiniteljima političkih ubojstva počinjenih u vrijeme komunističkog režima. Ne želi da se utvrdi odgovornost i politike i izvršitelja „politički motiviranih ubojstava“, jer se time postavlja pitanje odgovornosti Saveza komunista Jugoslavije, odnosno Saveza komunista Hrvatske za počinjene likvidacije. SDP kao politička i pravna slijednica SKH želi baštiniti samo materijalno i antifašističko nasljeđe komunističke partije, ali ne želi „reviziju povijesti“ koja bi imala za posljedicu povijesnu i moralnu osudu zločina komunističkoga totalitarizma.

Lijeva politička opcija nema političke volje i snage istražiti činjenice o skoro pola stoljeća prakse likvidacije političkih protivnika, u čemu je Udba imala operativnu a partija nalogodavnu ulogu. Kako bi otklonili suočavanje s komunističkim nasljeđem, zastupnici lijeve opcije u sabornici i njezini zagovornici u medijima plasiraju dezinformacije da su se udbaši, ne samo infiltrirali u sve institucije hrvatske države već 1990-te, nego da je Udba čak stvorila (ili omogućila stvaranje) HDZ-a i njegova programa za samostalnu i suverenu hrvatsku državu.

Eksplicitno i implicitno izrečena teza da su udbaši u svim hrvatskim strankama i institucijama samo ne u SDP-u sadržana je i u odluci o formiranju istražnog povjerenstva o ubojstvu Stjepana Đurekovića i postavljenom zadaćom: „jesu li počinitelji, organizatori i naručitelji ... politički motiviranih ubojstava od stjecanja samostalnosti Republike Hrvatske bili štice od progona, a ukoliko jesu tko ih je štiti...“.

Štoviše, tijekom aktualnog sata u Hrvatskom saboru (22. siječnja 2014.) predsjednik Vlade RH gospodin Zoran Milanović s istih je pozicija u nekoliko navrata komentirao slučaj Josipa Perkovića:

„... zastrašujuću priču oko izručenja nekih ljudi koje mi uglavnom nismo nikad vidjeli u životu, a koji su bili bliski suradnici, rekao bih i prijatelji ljudi iz HDZ-a, to je jedno od najopskurnijih epizoda naše novije povijesti...“

„...javnost jako zanima taj slučaj tog gospodina kojeg ja u životu vidio nisam, za razliku od nekih od vas koji ste s njim bili prst i nokat i sada se iz nekog razloga želite osvetiti...“

„...Dakle to je sve vaša povijest koja vas proganja kao tamna sjena. Ja nemam tu povijest, moji kolege nemaju tu povijest, HNS i IDS. Srećom, nama je taj svijet potpuno nepoznat...“

(Z. Milanović, Fonogram 12. Sjednice Hrvatskoga sabora, 22. siječnja 2014.)

Nije sporno da gospodin Zoran Milanović osobno „nema tu povijest“ i vjerojatno je njemu osobno „taj svijet potpuno nepoznat“. Međutim, netočna je formulacija „**nama** je taj svijet potpuno nepoznat...“. I danas među zastupnicima vladajuće koalicije u sabornici sjede evidentirani suradnici jugoslavenskih službi, a još je veći broj i danas aktivnih urednika i novinara evidentiranih suradnika Udbe koji nikada nisu pozitivno pisali o HDZ-u, a 23 godine daju potporu SDP-u. Zato SDP „ima tu povijest“. SDP kao slijednik SKH ne može zanijekati svoje povijesno nasljeđe, niti ga se osloboditi, a da se ne odredi prema Udbi koja je bila, djelovala i vršila likvidacije kao „mač i štit Partije“ (slogan kojim je partija opisivala zadaću Udbe). Negirati to, može biti samo 'najopskurnija interpretacija naše novije povijesti'.

Hrvatska je stvorena na filozofiji pomirbe svih političkih opcija koje su bile za samostalnu i suverenu hrvatsku državu. Na poziv predsjednika dr. F. Tuđmana, programu samostalne i suverene Hrvatske odazvao se i dio Hrvata, djelatnika u jugoslavenskim institucijama – od diplomacije, JNA, do obavještajnih službi. I oni su kao pojedinci dali svoj doprinos obrani i uspostavi hrvatske države, djelujući u novostvorenim demokratskim institucijama.

Dolaskom šestorke i Stjepana Mesića na vlast 2000. godine počinje demontaža politike pomirbe i svojevrsna lustracija – HDZ-ovih članova i sljedbenika kao one političke snage na čijem je programu stvorena Hrvatska. Nakon desetak godina takve politike danas hrvatskom političkom scenom ponovo haraju stari ideološki frontovi - polarizacijom političkih opcija na „komunjare“ i „ustaše“.

Gospodarska kriza u kojoj se Hrvatska nalazi, odnosno činjenica da ta kriza traje već šestu godinu bez izgleda da će u dogledno vrijeme Hrvatska izaći iz recesije, posljedica je i tih starih ideoloških podjela koje nas vraćaju u prošlost, i onemogućavaju bilo kakav dogovor oko zajedničkih dugoročnih razvojnih programa i strategija.

Krivotvorenje prošlosti ima za posljedicu i neodržive medijske i političke falsifikate da je SDP nevin od svake povijesne veze s „udbašima i Udbom“ iako se „mač i štit“ partije, tj. Udbe desetljećima bavila političkim likvidacijama kako bi partiju održala na vlasti. Danas svjedočimo inverziji tih povijesnih činjenica: HDZ je premrežen „udbašima i Udbom“ zato što je vodio politiku pomirbe, pa je primio u novostvorene institucije hrvatske države i dio starih kadrova. Aktualni predsjednik Vlade RH, tezu da SDP nema nikakve veze s Udbom i udbašima zorno potkrepljuje tvrdnjom da su udbaši „... bliski suradnici, rekao bih i prijatelji ljudi iz HDZ-a..“, štoviše da su s njima kao „prst i nokat“.

Unatoč tim krivotvorinama politička je realnost sasvim suprotna. „Bliski suradnici“ udbaša i njihovi „prijatelji ... iz HDZ-a“ sve vrijeme dosljedno inzistiraju na primjeni EUN i u slučaju Josipa Perkovića. Predsjednik SDP-a, odnosno koalicijska Vlada

koja tvrdi da nema nikakve veze s Udbom i kojoj je „taj svijet potpuno nepoznat“ učinila je sve da ne dođe do izručenja Josipa Perkovića i Zdravka Mustača njemačkom pravosuđu! Paradoksi i kontradikcije tu ne završavaju nego se nastavljaju s objedama koje polaze od krivih premisa i vode krivim zaključcima.

„Dakle, vi ćete morati objasniti kad-tad hrvatskoj javnosti zašto ste protiv povjerenstva koje treba utvrditi istinu....“

„... Izbjegavate sudjelovanje u povjerenstvu koje treba utvrditi činjenice. Dakle, činjenice ne policijskim sredstvima, nego svjedocima o jednom vrlo, vrlo mračnom događaju. Ovdje u vašim klupama sjede ljudi koji su bili najizravniji protagonisti, čuvari državnih tajni figurativno rečeno, ljudi koji to znaju, mi o tome nemamo pojma.“

Prema tome za mene je pitanje bazičnog morala da gospoda kao što su Karamarko, gospodin Miroslav Tuđman u tome sudjeluju. Dakle, to je pitanje naprosto potrage za istinom u ovoj državi. Pa da vidimo ko koga ovdje šikanira, ko koga štiti i ko ima kakve motive. To je bit priče, o tome moramo razgovarati, podržite to povjerenstvo.“

(Z. Milanović, Fonogram 12. Sjednice Hrvatskoga sabora, 22. siječnja 2014.)

Predsjednik Vlade tvrdi da o meritumu stvari nema pojma („mi o tome nemamo pojma“), ali to mu nije zapreka za niz neistinitih tvrdnji.

Prvo. Klub HDZ-a spreman je sudjelovati u radu povjerenstva koje će se baviti istragama svih udbinih zločina, a ne samo o jednom „vrlo, vro mračnom događaju“.

Drugo. Predsjednik Vlade perfidno pripisuje zastupnicima HDZ-a da su izravno povezani s tim 'vrlo, vrlo mračnim događajem' budući da su po njemu „najizravniji protagonisti, čuvari državnih tajni figurativno rečeno, ljudi koji to znaju“. Sve što figurativni čuvari državnih tajni u demokratskoj hrvatskoj državi znaju o udbinim zločinima znaju na temelju dokumenata što su ih Savez komunista Hrvatske i Udbe ostavili u svojim arhivima novoj vlasti. Sve je to u svakom trenutku dostupno i predsjedniku Vlade RH, koji je primarni korisnik izvještajnog i sigurnosnog sustava RH; (dokumentacija o svim saznanjima i operacijama hrvatskih izvještajnih službi od 1990-te, uredno je vođena i nije uništavana ni selekcionirana, kao što je to bilo sa arhivom Udbe i građom komiteta za ONO i DSZ). Štoviše, gospodinu Zoranu Milanoviću kao predsjedniku SDP-a, stranke koja je pravni slijednik SKH, dostupna je i arhiva SKH koja je pod embargom u HDA. Prema tome, predsjednik i drugi dužnosnici SDP-a su aktualni „čuvari državnih tajni figurativno rečeno“, jer prvenstveno oni mogu doći do arhive Komiteta i Komisije za ONO i DSZ, tijela koja su suodlučivala o likvidacijama što ih je Udba činila po svijetu a po nalogu partije.

Treće. Za predsjednika Vlade je „pitanje bazičnog morala“ da Tomislav Karamarko i Miroslav Tuđman sudjeluju u saborskom istražnom povjerenstvu čija zadaća (prema Zoranu Milanoviću i SDP-u) nije utvrditi tko je od 1945. do 1990. počinio zločine i po čijem nalogu. Prema Z. Milanoviću je „pitanje bazičnog morala“ utvrditi kako je Josip Perković mogao biti dužnosnikom u izvještajnim službama početkom 1990-ih, budući da je to „pitanje naprosto potrage za istinom u ovoj državi“. Treba znači osuditi i one koji su prihvatili J. Perkovića i samog J. Perkovića zbog njegova sudjelovanja u stvaranju hrvatske države.

Jasno da sudjelovanje u Domovinskom ratu i stvaranju hrvatske države ne abolira nikoga, pa tako ni J. Perkovića, za kaznena djela počinjena za vrijeme komunističkog režima. Da izvještajni sustav J. Perkovića nije štitio govore i podaci da su izvještajne službe i policija odradile nekoliko anonimnih prijava protiv njega tijekom 1990-ih (čini mi se 1994., 1996. i 1997.), ali da su te prijave odbačene od strane državnog odvjetništva ili suda. Prema tome, pitanje odgovornosti za (ne)procesuiranje J. Perkovića predsjednik Vlade trebao bi adresirati na tužiteljstvo i pravosuđe.

Četvrto. Što se mene osobno tiče, pitanje mogega „bazičnog morala“, pitanje koje implicira tezu da sam štitio J. Perkovića, postavlja ne samo predsjednik Vlade i predsjednik SDP-a nego i pojedinci s krajnje desnog političkog spektra. Dvije oprečne i nepomirljive političke opcije, poradi različitih motiva i ciljeva, zauzele su isto političko stajalište glede moga odnosa prema slučaju Josipa Perkovića. Iako te suprotstavljene političke opcije imaju različite motive i ciljeve, zajedničko im je to da odbijaju ideju pomirbe i politiku zajedništva svih političkih opcija u stvaranju hrvatske države. Politiku tolerancije i jedinstva u krajnjim ciljevima, politiku koju je vodio predsjednik Tuđman, a koja nikada nikoga nije amnestirala za počinjene zločine ni za vrijeme Jugoslavije ni za vrijeme Domovinskog rata. Osobno sam slijedio tu politiku i u stvaranju Hrvatske izvještajne službe u kojoj nije bio zaposlen ni jedan djelatnik Službe državne sigurnosti SR Hrvatske, a J. Perković nije bio ni djelatnik ni savjetnik u HIS-u.

Vladajuća koalicija i predsjednik Vlade osobno žele iskoristiti tzv. „Lex Perković“ kao povod za izmjenu Ustava na način da se otkloni svako spominjanje da su u vrijeme socijalističke Jugoslavije i vladavine jednostranačkog komunističkog režima počinjeni „komunistički zločini“:

„Zašto ste protiv izmjena Ustava koje su pravedne? Hoće li se to nazivati komunistički zločini što je pravno potpuno nepismeno i neprovedivo ili teška ubojstva, to je sporedno pitanje.

Ali mislim da u Ustav ne možemo unositi psovke, sljedeće će bit da unesemo nekakvu sočnu psovku. Dakle Ustav mora držat određenu razinu decentnosti...“

(Z. Milanović, Fonogram 12. Sjednice Hrvatskoga sabora, 22. siječnja 2014.)

Za predsjednika SDP-a i predsjednika Vlade Zorana Milanovića termin „komunistički zločin“ je termin koji je 'pravno potpuno nepismen i neprovediv', nešto nalik na „sočnu psovku“ kojoj nije mjesto u Ustavu. Za SDP terminu „komunistički zločin“ nema mjesta u Ustavu, ali nema mjesta ni istragama komunističkih zločina. Politiku aktualne vlade prema komunističkim zločinima vjerodostojno oslikava sljedeći primjer. Ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić na Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost podnio je godišnje izvješće o radu policije; na moje pitanje zašto policija nije istraživala komunističke zločine počinjene od 1945. do 1990., odgovorio je kratko: „Nema komunističkih zločina“.

Ne samo na temelju izjava premijera i ministra nego i na temelju predložene formulacije za izmjenu Ustava, očito je da aktualna vlast ne želi implementirati rezolucije Vijeća Europe i Hrvatskoga sabora, rezolucije koje su osudile teška kršenja ljudskih prava za vrijeme totalitarnih komunističkih režima. Vijeće Europe u

svojim rezolucijama traži od država članica da zauzmu „jasne pozicije prema zločinima počinjenima od strane totalitarnih komunističkih režima“. Rezolucija Vijeća Europe očekuje da svaka zemlja članica preuzme „moralnu obavezu da to učini bez daljnjeg odlaganja“.

Europske rezolucije i saborska deklaracija („Rezolucija 1096 o mjerama uklanjanja nasljeđa bivših komunističkih totalitarnih sustava“ Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 27. lipnja 1996.; Rezolucija 1481 Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 25. siječnja 2006. o međunarodnoj osudi zločina totalitarističkih komunističkih poredaka (režima); „Deklaracija o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnoga komunističkoga poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990.“ Hrvatskog Sabora od 30. lipnja 2006.; „Rezolucija o europskoj savjesti i totalitarizmu“, Europskog parlamenta od 30. ožujka 2009.) postuliraju „moralnu obvezu“ da se bez odlaganja osude zločini totalitarnoga komunističkoga režima, budući da je to pitanje „europske savjesti“.

Od europske savjesti i morala u prijedlogu ustavnih promjena vladajuće koalicije nije ostalo ništa:

“Ne zastarijevaju kaznena djela ratnog profiterstva, kao ni kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, propisana zakonom, **kaznena djela teških ubojstava propisana posebnim zakonom** ili ona koja ne zastarijevaju prema međunarodnom pravu. Imovinska korist, ostvarena tim djelima ili povezana s njima, oduzet će se.“

(Članak 31., stavak 4. Ustava RH. Boldani tekst je prijedlog izmjene Ustava vladajuće koalicije.)

Tijekom rasprave o ustavnim promjenama zastupnici vladajuće koalicije odbili su mogućnost da se u ustavnim promjenama spomenu „komunistički zločini“. Štoviše odbili su i amandman kluba HDZ-a na članak 31. stavak 4. s poopćenom formulacijom „Ne zastarijevaju kaznena djela teških ubojstava i ubojstava počinjena za vrijeme totalitarnih režima...“.

Tvrđnja zastupnika vladajuće koalicije, kao i predsjednika Vlade da formulacija „teška ubojstva“ supsumira i komunističke zločine, odnosno zločine svih totalitarnih režima pravno je neutemeljena, jer svi zločini totalitarnih režima nisu nužno i teški zločini; osim toga predložena formulacija „teška ubojstva“ abolira povijesno i pravno komunistički režim, te u slučajevima kada neposredni počinitelji nisu poznati, ili kada više nisu živi, oduzima pravo na pravnu i političku rehabilitaciju žrtava.

U predloženoj izmjeni članka 31. stavak 4. sadržana je još jedna podvala predlagatelja amandmana. Rečenica u postojećem članku 31. stavak 4. četiri precizira na početku da „Ne zastarijevaju kaznena djela ... počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države ...“, a završava sa '**kaznenim djelima teških ubojstava**'. Što znači da ne zastarijevaju teška ubojstva počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije. Drugim riječima, kaznena djela od pretvorbe do teških ubojstava počinjena izvan toga vremena bila bi podložna zastari!

Koalicijski partneri, i predsjednik Vlade Zoran Milanović osobno, stalno se pozivaju na visoke političke i moralne standarde kojih se nastoje držati i prema kojima se navodno ponašaju. No, ti politički i moralni standardni ne uključuju osudu komunističkog totalitarnog režima i osudu zločina počinjenih u ime ideala komunističke stranke. Dosljedno tome, jedna je od prvih odluka aktualne vlasti 2012. godine bila ukidanje pokroviteljstva Hrvatskoga sabora nad komemoracijom u Bleiburgu.

Zagovornici visokih političkih i moralnih standarda odbijaju svaku mogućnost da osuda komunističkih zločina bude sastavni dio ustavnih promjena. Zato su ti i takvi „politički i moralni standardi“ u suprotnosti s vrijednostima usvojenim u rezolucijama Vijeća Europe o *europskoj savjesti* i s deklaracijom Hrvatskoga sabora (iz 2006.) o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnoga komunističkoga poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990.

Čelnici vladajuće lijeve koalicije odbijaju intencije i duh rezolucija o europskoj savjesti i osudu komunističkih zločina – tvrdnjom: to nije naša povijest, mi o tome ne znamo ništa. Posljedice su takvoga isključivoga i netolerantnoga ponašanja obnovljene duboke podjele u hrvatskom nacionalnom biću i sve veće nesuglasice o krajnjim ciljevima i vrijednostima kojima Hrvatska teži. Posljedica je također i sve veći odmak od proklamiranih vrijednosti, stremljenja i ciljeva zajednice europskih država, kojoj Hrvatska pripada.

Bez osude svih totalitarnih režima i bez jasne i tvorne osude zločina komunističkog režima, Hrvatska se ne može osloboditi bremena svojega negativnoga povijesnoga nasljeđa. Suočavanje lijeve političke opcije sa svim posljedicama komunističkoga nasljeđa preduvjet je da se lijeva i desna politička opcija prestanu međusobno optuživati, kako bi se mogli usuglasiti oko vrijednosti i ciljeva koje hrvatsko društvo dugoročno želi ostvariti.

Prvi je korak na tome putu odgovor na postavljena pitanja: je li vladajuća koalicija spremna otvoriti partijske i udbine arhive u Hrvatskoj, te odlučno tražiti od Beograda otvaranje saveznih arhiva Udbe i JNA – kako bi se doznala i utvrdila istina o nalogodavcima i izvršiteljima svih komunističkim zločinima?

Završni je korak na tome putu da se sve političke opcije, odnosno sve parlamentarne stranke, usuglase o pokroviteljstvu Hrvatskoga sabora te mjestu i vremenu komemoracije nevinim žrtvama komunističkog režima koje zaslužuju puno poštovanje i dignitet.

Prof. dr. sc. Miroslav Tuđman